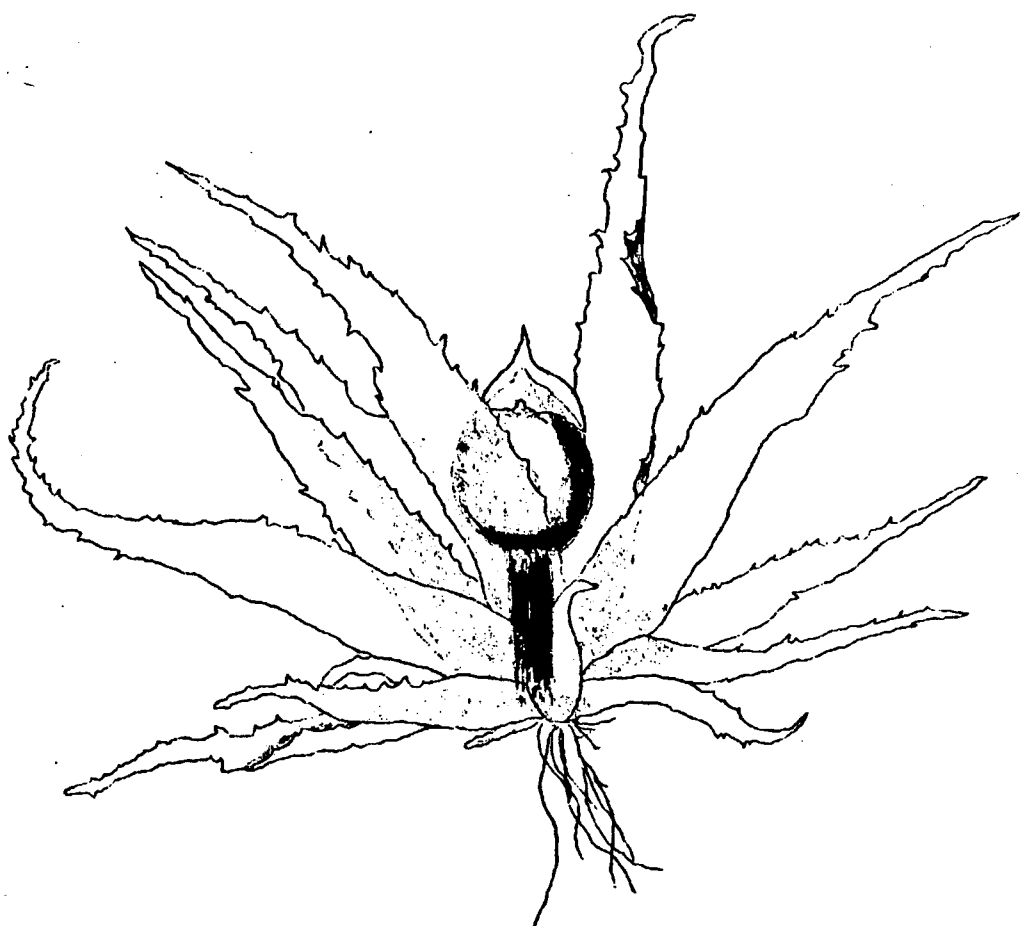

Buxbaumia nr 3
mei 73

Voorwoord

Na een tijdje wachten is hier de derde Buxbaumiella, helaas niet met het aansluitende verslag van het voorjaarsweekend 1972 (Weerribben), waarvan ik nog geen verslag binnen heb, maar wel met het verslag van de afgelopen herfstexcursie in Markelo. Als gevolg van het besluit van de vergadering in Epe om ook verslagen van instructieve weekends in Buxbaumiella op te nemen, vindt men in deze aflevering een verslag van Flip, dat al "in portefeuille" was. Rest mij Piet van der Knaap te bedanken voor de geboden hulp bij het maken en op stencil zetten van de tekeningen en de voorplaat (Reinoud Koeman had het dit keer te druk).

Heinjo During

Inhoud

J.A. Hoekstra & H.C. Greven. Verslag van de najaars- excursie naar Diepenveen - Markelo (16 en 17 sept. 1972)	4
H.J.M. Sipman & H. Brand. De lichenen	21
F. Sollman. Verslag van het mossenweekend in "De Vechtstroom" tussen Dalfsen en Ommen	26
Uittreksel uit de notulen van de ledenvergaderingen van de Werkgroep van voor- en najaar 1972 en voor- jaar 1973	30
Lindbergia-nieuws	31
Personalia	33
Korte mededelingen	34
Boekbespreking	35
Literatuur	36
Advertenties	36

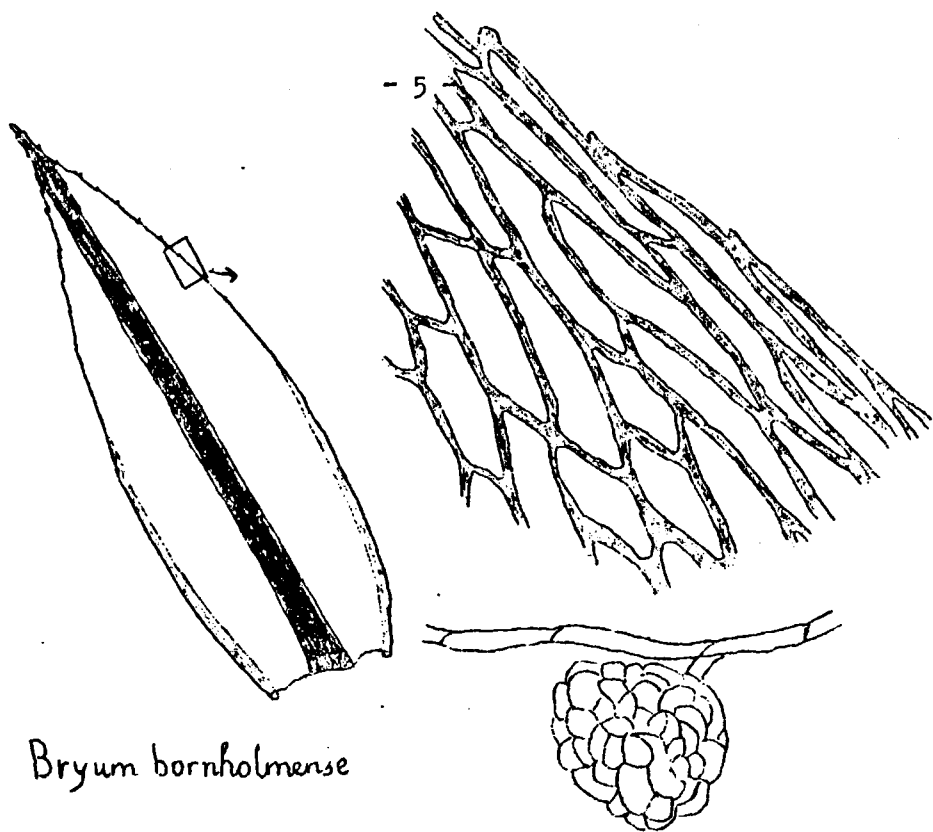
voorplaat: Ephemerum serratum, tek. Piet van der Knaap

VERSLAG VAN DE NAJAARSEXCURSIE NAAR DIEPENVEEN - MARKELO
(16 en 17 sept. 1972).

door: J.A. Hoekstra en H.C. Greven.

De meeste leden waren op vrijdagavond reeds aangekomen in de mooi gelegen en rustige Volkshogeschool. De opzet van deze excursie was anders dan normaal. Deze keer stond de excursie voor een belangrijk gedeelte ten dienste van de werkgroep Diepenveen, die ons gevraagd had enkele bedreigde terreinen bryologisch te inventariseren nl. "Steenbrugge" en het landgoed "Nieuw-Rande".

Vergezeld van een lichte regenbui trokken wij zaterdagmorgen door Steenbrugge, een kultuurlandschap met akkers, bos, kreupelhout en lanen. De eerste tocht ging langs een eikenlaan met een sterk zandige bodem en een soortenarme mosvegetatie. Vanaf de boerderij "Klein Veldhuis" namen we de weg in noordelijke richting; het enige opmerkelijke was de vondst van een sterk naar anijs ruikende paddestoel, welke na determinatie de bruine anijszwam bleek te zijn. Na enige honderden meters keerden we terug en namen een weg in westelijke richting met aan de zuidzijde een uitgestrekt lariksbos. Plotseling werd het interessant. We kwamen bij een nieuw gegraven afwateringssloot, waarvan het talud en de slootkanten bedekt waren met een dicht tapijt van kapselende mossen o.a. *Atrichum tenellum*, *Anisothecium* en *Ditrichum*. Ook enkele leuke mycologische vondsten zoals rupsendoder en grote oranje bekerzwam. Vlak bij het water stonden nogal wat *Riccia*'s en enkele polletjes van de vrij zeldzame dwergbies, een soort die we in de loop van het weekend nogal eens vaker tegenkwamen. In de stromende regen namen de meeste bryologen snel monsters mee en hieraan hebben de meesten thuis mooie uren beleefd. Huub van Melick bleek hier zelfs *Bryum bornholmense* te hebben verzameld. Een nieuw mos

Bryum bornholmense

voor Nederland! ¹⁾). De soort, die behoort tot het *Bryum erythrocarpum* complex is o.a. te herkennen aan de grote tubers aan de rhizoiden, welke tubers meer dan 250 μ groot zijn. De juistheid van de determinatie werd bevestigd door de bekende Zweedse bryologe Elsa Nyholm. Dit is ook voor de werkgroep Diepenveen een prachtig resultaat.

¹⁾. Later bleek dat Heinjo During de soort tijdens zijn *Nanocyperion*-onderzoek vier dagen eerder bij Petten verzameld had.

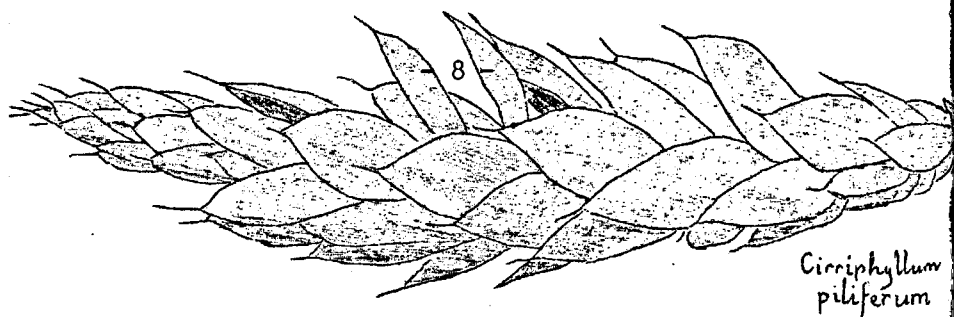
Phascum cuspidatum

perich.
blad

Randerwaarden: Deze langs de IJssel gelegen waarden werden kort door ons bezocht. We parkeerden de auto's langs de weg en wandelden de uiterwaardweg omlaag naar de dijk. Wim Margadant riep direct: "*Medicago falcata*" en inderdaad bloeide de sikkelklaver nog. Langs de weg stond naast veel ruderaal spul nogal wat *Pimpinella saxifraga*. Aangekomen bij de rivier beklommen we de bazaltblokken en zochten ertussen naar mossen. Veel mossen, weinig soorten, *Ceratodon*, *Funaria* en *Bryums* vormden de hoofdmoot. Interessanter waren *Phascum cuspidatum* c.sp. en *Cratoneuron filicinum*. Hierna werd de groep gesplitst. Een gedeelte ging verder in de richting van de tichelgaten en de rest ging over het draad het weiland in naar een steile, afgekalfde oever, waar de wilgen half in het water groeiden. De groep in de tichelgaten vond weinig bijzonders: *Epilobium hirsutum* en *Lythrum salicaria* waren toonaangevende phanerogamen. De andere groep vond op de wilgestammen overvloedig *Leskea polycarpa* en op de geregeld door de rivier bespoelde kanten erg mooie, kapselende *Physcomitrella patens*.

Hierna gingen we, terwijl de regen ophield, naar een café om te eten, waar men ons begroette met: "Weer een vissersclub!". We ontmoetten hier Dries Touw plus zoon en Betty van Leeuwen. Na de maaltijd ging de excursie verder naar het landgoed "Nieuw-Rande". Op het pad voor het landhuis stond tussen de stenen veel glad vingergras en groene naaldaar, waarschijnlijk een restant van vogelvoer. De zijanten van de brug naar een eiland waren sterk begroeid met *Amblystegium serpens* c.sp. en *Orthotrichum diaphanum* c.sp., naast wat *Brachythecium* en *Leptodictyum*. Het eiland was erg vochtig en de bomen waren overal met *Protococcus* bedekt. Er was nogal wat variatie in de boomaanplant, we noteerden: *Acer*, *Quercus*, *Aesculus*, *Fagus* en zelfs een *Ailanthus*. De trots van het eiland was een reusachtige omgevallen boom volledig overgroeid met *Hypnum cupressiforme* en aan de zijanten *Lophocolpa* en *Metzgeria furcata* var. *ulvula*. Ook de mycologen onder ons konden hun hart ophalen aan de rijkelijk aanwezige honingzwammen en andere soorten. Midden op het eiland vonden we de restanten van een ijskelder met op de stenen *Rhynchostegium confertum* en *R. murale*, beide met sporenkapsels tussen enorme hoeveelheden *Brachythecium rutabulum*. Opvallend was de arme kruidenlaag op dit eiland, misschien het gevolg van gebrek aan zonlicht en een te dik pakket wegrotende takken en bladeren. Op de meer open plaatsen stond wat *Carex arenaria*, veel *Mnium hornum* en *Atrichum undulatum*. Na nog een boom bekeken te hebben, die flink bemost was en waar de namen *Orthodontium lineare* en *Orthodicranum montanum* vielen verlieten we het eiland om het bos aan de andere zijde van het landhuis te bekijken. Het bos en de vijver aan de westkant van het huis leverden in eerste instantie niet veel bijzonders op. Wel stond er aan de oever weer *Scirpus setaceus*, terwijl de boomvoeten bedekt waren met *Eurhynchium praelongum*. Een boomstronk kreeg extra aandacht vanwege *Leskea polycarpa* c.sp., terwijl Nol er ook nog *Fissidens* op ontdekte.

Hierna klommen we weer omhoog en wandelden door een mooie laan in noordelijke richting; aan weerszijden werd in het bos wat gesnuffeld en iedereen werd enthousiast toen we twee reusachtige kolonies van Polyporus giganteus ontdekten omgeven door enkele exemplaren Phallus impudicus. De fototoestellen kwamen ineens overal tevoorschijn. Even later ontmoetten we de heren Ter Borg en Gerritsen van de werkgroep Diepenveen. Terwijl Frits Muller nog een peterseliebraam (*Rubus laciniatus*) aanwees gingen we naar het laatste terrein van deze eerste dag, een uiterwaardenbos aan de overkant van de weg Deventer-Olst.

Dit bos was een waar bryologenparadijs met *Brachythecium piliferum*, *B. salebrosum*, *B. populeum* en een *Thuidium*, die door Henk Greven, zeer voorbarig, als *T. delicatulum* werd herkend, maar uiteraard *T. tamariscinum* bleek te zijn. De boomlaag was nogal variabel met *Crataegus*, *Pseudotsuga*, *Betulus*, *Populus*, *Euonymus*, *Rhamnus*, *Cornus sanguinea*, *Prunus spinosa*, *Alnus glutinosa* en *A. incana*. De kruidlaag was daarentegen zeer soortenarm, bijna uitsluitend brandnetels. Toen terug naar de auto's langs een mooie moseik in de wegberm; hier wachtte Frits Muller ons reeds op met de mededeling, dat hij zeer veel *Ephemerum serratum* had gevonden aan de westkant van het meertje op "Nieuw-Rande". Dat wilden de bryologen met eigen ogen aanschouwen en even later zaten de meesten plakjes grond met rijk kapselende, opvallend grote eendagsmosjes te verzamelen. Hierna gingen we terug naar de Volkshogeschool waar men ons met nasi-goreng opwachtte.

Zondagmorgen ging de tocht te voet vanuit de Volkshogeschool naar de leemkuilen van de Hocht. Langs het zandpad groeiden enige leuke karrespoor-vertegenwoordigers, waarop vooral Heinjo zich vol animo stortte. *Illecebrum verticillatum* werd gefotografeerd, verder *Hypericum humifusum*, *Ornithopus perpusillus*, *Thymus serpyllum* en *Pogonatum urnigerum*. Het pad eindigde bij de heide, waar zich twee leemkuilen bevonden omgeven door struikgewas. Het pad naar deze kuilen stond vol met *Pogonatum urnigerum* en enkele *P. aloides*, beide met sporenkapsels. Al snel werden ook *Diplophyllum obtusifolium* en *Nardia scalaris* gevonden.

De eerste leemkuil was rijk begroeid met levermosjes en iedereen tuurde er al gauw met z'n loupe naar. Het eerste levermos met sporenkapsels leverde problemen tot Wim Margadant uitriep: "Hij ruikt naar cederhout!" Toen wisten de ingewijden, dat het *Isopaches bicrenatus* was. We vonden hier verder nog o.a. *Plectocolea crenulata*, *Gymnocolea inflata*, *Cephalozia bicuspidata* en *Nardia geoscyphus*. Aan interessante phanerogamen bevatte de kuil o.a. *Pedicularis sylvatica* en *Pyrola minor*.

De tweede kuil leverde veel dezelfde soorten met als bijzonderheid *Blasia pusilla* en het sinds kort onderkende gras *Agrostis gigantea*. Hierna werd de groep in tweeën gesplitst. een groep ging naar de natte heide en de andere groep ging nog meer leemkuilen bezoeken.

De heide, het Elzenerveen was wat teleurstellend, veel *Molinia*, *Calluna*, *Sphagnum* en *Eriophorum*. Een enkele *Oxycoccus* en een poeltje met *Drosera rotundifolia* voorzien van zaaddozen. Wat de mossen betreft konden we behalve de *Sphagna* met veel moeite wat *Drepanocladus* vinden.

's Middags ging de tocht naar de Holterberg. Aangezien de meeste leden op een door henzelf te bepalen tijdstip naar huis zouden gaan werd er na het broodeten, hetgeen in de openlucht op de parkeerplaats van de Volkshogeschool

geschiedde al afscheid genomen. Eén groep onder leiding van Wim Margadant ging één der laagste punten van deze berg opzoeken, de "Diepe Hel" geheten. Een ieder was verrukt over de massale vossebes-vegetatie onder de dennen. Aangezien de vruchten rijp waren werden ze flink verzameld. Desondanks konden er nog 23 mossorten in het veld gedetermineerd worden waaronder *Ptilidium ciliare*, *Lophozia ventricosa*, *Diplophyllum albicans*, *Calypogeia muelleriana*, *Gymnocolea inflata* en *Odontoschisma sphagni*.

Lijst van deelnemers

D. de Boer, F. Bos, M. Brand, mej. A. van Bremen, mw. D. During, H.J. During, mw. A.C. Ellis, W.N. Ellis, mw. L. Freese, H.C. Greven, S. Groenhuijzen, mej. D. de Heer, J.A. Hoekstra, W.O. van der Knaap, mw. R. Labeij, W. Labeij, mej. B.J.L. van Leeuwen, A.J. Luitingh, W.D. Margadant, H. van Melick, F.M. Muller, J.G.I. Mutters, P. Roorda van Eysinga, J.H.J. Schröder, H.J.M. Sipman, mej. E. Smit, J.C. Smittenberg, A. Touw, mej. M. Veerkamp, S. van der Werf.

noot omtrent *Pohlia pulchella*

In de lijst vindt men de soort *Pohlia pulchella*. Materiaal hiervan werd door Heinjo During verzameld in de jongste leemkuil bij Markelo. De soort wordt gekenmerkt door tubers op de rhizoiden, en werd daarom aanvankelijk voor een der "erythrocarpums" gehouden. Dr. Crundwell identificeerde het hem toegezonden materiaal. Overigens is dit niet de eerste vondst in Nederland geweest; in hem door Harry Sipman toegezonden materiaal had Crundwell de soort al eerder herkend.

KORTE GEOGRAFISCHE KARAKTERISTIEK VAN DE EXCURSIEGEBIEDEN

algemeen

In geologisch opzicht reikt het Usseldal van de stuwwal langs de oostelijke Veluwezoom in het westen tot de Sallandse stuwwal in het oosten. Dit dal is opgevuld door fluvioglaciale afzettingen en door dekzanden van verschillende ouderdom. De betrekkelijke eenvormigheid van het landschap van Salland kunnen we hiermee in verband brengen. De dekzanden vertonen wel niveauverschillen, maar deze zijn zo gering dat het landschap vlak lijkt.

Hoe dit landschap er vroeger heeft uitgezien, en hoe interessant het in floristisch opzicht is geweest, wordt duidelijk uit de beschrijving van VAN EEDEN sr. (1886) van de omstreken van Lochem, en uit de beschrijvingen van HEIMANS sr. (1897) van zijn verkenningen vanuit Zwolle. Tegenwoordig belooft dit gebied voor de florist weinig verrassingen. De konsekwentie daarvan is echter dat het betrekkelijk onbekend is.

We beperken ons verder tot de bezochte terreinen.

Steenbrugge

Het landgoed Steenbrugge ten noorden van de stad Deventer is eeuwenlang in dezelfde handen geweest, nl. van de Deventer "Gestichten". Aan het landschap is dit echter niet te zien. Het is recent herverkaveld agrarisch gebied. De moderne "kunstweiden" en bespoten greppelranden doen niet bepaald archaisch aan.

Voor al bij de greppelranden en boswallekes valt de grauwe fijnzandige ("stoffige") bodem, eenzijdig met *Mnium hornum* begroeid, op. In het westelijk deel van het gebied treffen we echter een oude beekloop aan, rechtgetrokken en uitgediept. Bij deze sloot zijn "verse" grofzandige beekafzettingen aangesneden. Wel is de greppelwand bedekt

met plaggen e.d. maar op sommige plaatsen, met name aan de onderzijde, komt lichtgekleurd grof tot fijn zand aan de oppervlakte. Uit het excursieverslag en de soortenlijst blijkt dat deze sloot - een cultuur-technisch element in het landschap - bryologisch gezien het enige interessante (maar hoe!) van Steenbrugge was.

Nieuw-Rande

Het landgoed Nieuw-Rande ligt buiten de winterdijk van de Wssel; het uiterwaardbosje, dat er ook toe behoort, ligt echter aan de binnenzijde. Van een dijk is op die plaats overigens nauwelijks sprake. De hoger gelegen gronden van het landgoed vormen een natuurlijke begrenzing.

Op de geologische kaart is het gebied aangegeven als een "eiland" van dekzand, dat aan de oostzijde begrensd wordt door holocene beekafzettingen. In de toelichting op de bodemkaart wordt echter gesproken van verstoven Wsselzand dat mineralogisch rijker is dan de meeste dekzanden (tekstboek kaartblad 27 oost, blz. 126). Het betreft dus een gebied met zandige bodem. Ook de bodem van het uiterwaardbosje, dat in winters met hoge waterstanden onder zal lopen, bestaat uit sterk humeus zand met een typerende rulle structuur.

In het gebied liggen enkele oude stroomgeulen of doorbraakkolken van de Wssel. Deze zijn weer verder uitgegraven, waardoor op andere plaatsen kunstmatige heuvel-tjes ontstonden. De mens heeft hier dus, met schop en kruiwagen, het terrein naar eigen inzicht en smaak aanmerkelijk beïnvloed.

omgeving Markelo

Tijdens de excursie is slechts een klein gedeelte van het geologisch zo gevarieerde gebied om Markelo bezocht, nl. "De Hocht" en het Elzenerveen. Het gebied als geheel

maakt deel uit van de langgerekte, en plaatselijk onderbroken Sallandse stuwwal, die van de Bestherberg in het noorden tot voorbij Markelo in het zuiden loopt.

Deze rug is uit zgn. preglaciaal zand en grind van grotendeels oostelijke herkomst opgebouwd. Het is - met andere woorden - materiaal dat door rivieren als de tegenwoordige Weser en Elbe (die toen wegens de ijsbarrière in het noorden hun loop naar het westen hadden afgebogen) ter plaatse is afgezet in de Mindel-ijstijd (volgens de alpine terminologie). In de daarop volgende Riss-ijstijd is het door het ijs opgestuwd.

De geologische structuur van het gebied rondom Markelo is indertijd door DIJKINK (1923), een gepensioneerd dorps-schoolmeester, grondig onderzocht en beschreven. In dit gebied zijn op de preglaciale zanden dikke pakketten keileem afgezet. Deze liggen of direkt aan de oppervlakte, zoals in het gebied van De Hocht, of zijn onder later afgezet zand bedekt. De dikte van de lagen bedraagt plaatselijk meer dan 18 m. Een overzichtskaartje van de keileemvelden vindt men bij ROMER (1961). In de lagere delen heeft op de zandbodem plaatselijk voenvorming plaatsgevonden. Het Elzenerveen, dat ten noorden van De Hocht is gelegen, is daar een voorbeeld van.

Behalve keileem is op een paar plaatsen preglaciale leem van dezelfde ouderdom als de zgn. klei van Neede, dus uit het Mindel-Riss-interglaciaal, aanwezig. Deze is soms weer door keileem overdekt.

In het gehele gebied tussen Rijssen en Markelo zijn de leemlagen in het verleden geëxploiteerd. Römer formuleert het als volgt: "Vrijwel elke meter tussen Rijssen en Markelo is eens een groeve geweest." De afzettingen van preglaciale leem werden het eerst afgegraven, omdat deze leem het meest geschikt is voor de steenbakkerijen. Daarna ging men over tot het afgraven van de keileem. De leem van De Hocht werd per smalspoor vervoerd naar de steenfabrieken ten zuiden van Rijssen.

We beperken ons verder tot het door ons bezochte gebied De Hocht. Dit is te beschouwen als een keileembult die aan drie zijden door lager gelegen zandig gebied wordt omringd. Aan de oostzijde strekt de keileem zich echter verder uit in de richting van de Elseneres (waar de Volkshogeschool zich bevindt), maar is daar door zand overdekt. Detailkaarten van de geologische situatie vindt men in het eerder genoemde boekje van Dijkink, op blz. 46 en 64.

De Hocht was eertijds de benaming van een hoeve. Op de stafkaart van 1900 ziet men een boerderijtje in een kleine enclave kultuurgebied temidden van uitgestrekte heidevelden liggen. Op die kaart staan al leemkuilen aangegeven, en wel in het oostelijk gedeelte van het terrein.

Het terrein bestaat uit een aantal bulten en kuilen van verschillende grootte en ouderdom, die door bosvorming zijn gecamoufleerd. Aan de westzijde wordt het terrein, dat nu in handen van CRM is, begrensd door Lolium-grasland. Omstreeks 10 jaar geleden bevond zich hier een groeve in vol bedrijf. Deze vertoonde een beeld als de foto, die in het boek van V.D. VLERK & FLORSCHUTZ (1950), blz. 160, is weergegeven. Sindsdien is het terrein echter grondig geëgaliseerd. Meer naar het zuidwesten bevindt zich weer een nieuwe kuil (de term groeve is in dit geval over-dreven) waar met een dragline leem wordt gegraven. Deze werd door enige deelnemers van de excursie bezocht.

De Holterberg

De Holterberg is een door het ijs opgestuwde rug van grofzandig materiaal van oostelijke herkomst, oppervlakkig bestrooid en vermengd met door het ijs getransporteerd materiaal. Het oppervlak heeft aan sterke erosie blootgestaan waardoor lange en plaatselijk diepe slenken zijn gevormd.

Door de grote waterdoorlatendheid van de bodem maakt het terrein een wat dorre indruk. Bronnen ontbreken,

behalve bij de Sprengenberg aan de westzijde (na de excursie nog door enkele deelnemers bezocht), maar ook daar is de hoeveelheid opwellend water gering. Een beek is hier niet ontstaan. Boven op het plateau zijn op een podzol enkele kleine vennen ontstaan. Het door enkelen van ons bezochte Sasbrinkven is een mooi, want nog ongestoord voorbeeld daarvan.

Oorspronkelijk was de gehele Holterberg één golvend heideveld. Nu is het grotendeels bebost.

Literatuur

algemeen:

Hammen, T. v.d. & Maarleveld, C.G. 1970. De bodemgeschiedenis van Twente en Salland. in: Geschiedenis van Overijssel. Kluwer, Deventer.

in de tekst genoemd:

Dijkink, H.J. 1923. De bodem rond Markelo. Veenman, Wageningen. (aanwezig in de bibliotheek van het Geologisch-Mineralogisch Instituut Groningen)

Eeden, F.W. van 1886. Onkruid, botanische wandelingen. Tjeenk Willink, Haarlem.

Heimans, E. & Thijsse, J.P. 1897. Hei en dennen. Versluys, Amsterdam.

Römer, J.H. 1961. Oude steenovens en kleigaten in Twente. in: Geologie van Twente. Thieme, Zutphen.

Vlerk, I.M. v.d. & Florschütz, F. 1950. Nederland in het ijstijdvak. De Haan, Zeist.

kaarten:

stafkaart: blad nr. 28 (Almelo), schaal 1:50.000, herzien 1900.

geologische kaart: blad nr. 28 III (Almelo zw.)
blad nr. 27 IV (Hattem zo.)

bodemkaart: blad nr. 27 oost (Hattem) + tekstboek.

SOORTENLUST

Deze lijst werd samengesteld op grond van opgaven van: Dick de Boer, Maarten Brand, Anneke van Breemen, Heinjo During, Luci Frese, Henk Greven, Sam Groenhuijzen, Albert Hoekstra, Nol Luitingh, Huub van Melick, Frits Muller, Pieter Roorda van Eysinga, Harry Sipman, Dries Touw, Mirjam Veerkamp. Waar dat zinvol is, is opgegeven wie de determinatie verrichtte.

Nomenclatuur en soortsopvatting zijn volgens R. van der Wijk: Lijst van de in Nederland voorkomende Bryophyta. Buxb. 16 (3/4), 1962: 50-67.

Bezochte terreinen:

1. Steenbrugge
2. Steenbrugge, uitgegraven sloot
3. Nieuw-Rande
4. Nieuw-Rande, eiland
5. Nieuw-Rande, uiterwaardbosje
6. Randerwaarden, Usseldijk
7. Elzenerveld (De Hocht), leemkuilen
8. Elzenerveld, nieuwgegraven leemkuil
9. West-Elzen, tussen Volkshogeschool en leemkuilen (incl. Elzenerveen)
10. Holterberg, Diepe Hel en omgeving
11. Holterberg, Wolfsslenk
12. Holterberg, Sprengenberg
13. Holterberg, Sasbrinkven

Bladmossen (! : met sporogonen)

<i>Amblystegium serpens</i>	4 (op brug); 6!
<i>A. varium</i>	4! Roorda
<i>Anisothecium schreberianum</i>	2; 6; 8
<i>A. varium</i>	2; 7
<i>Atrichum tenellum</i>	2!; 7!
<i>A. undulatum</i>	5; 8!
<i>Aulacomnium androgynum</i>	1; 4
<i>A. palustre</i>	12; 13
<i>Barbula fallax</i>	7 (stortplaats langs pad)
<i>B. unguiculata</i>	6
<i>Brachythecium albicans</i>	9
<i>B. populcum</i>	5!
<i>B. rutabulum</i>	3; 4 (op brug); 5!
<i>B. salebrosum</i>	5!; 7
<i>Bryum argenteum</i>	2!; 6!
<i>B. bicolor</i>	6
<i>B. bornholmense</i>	2 Van Melick (teste E. Nyholm)
<i>B. capillare</i>	2
<i>B. creberrimum</i>	6! Luitingh
<i>B. intermedium</i>	6! Sipman (op nylongaas)
<i>B. klinggraeffii</i>	2; 6 During, resp. Sipman
<i>B. micro-erythrocarpum</i>	2; 8 During (2), Sipman (2,8)
<i>B. pseudo-triquetrum</i>	2
<i>B. rubens</i>	2; 6; 8 Luitingh (2), Sipman (6), Roorda (2,8)
<i>B. tenuisetum</i>	8 During
<i>Calliergonella cuspidata</i>	2
<i>Campylopus flexuosus</i>	10 (alleen veldnotitie)
<i>C. fragilis</i>	1; 11 (veldnot.); 13 (veldnot.)
<i>Ceratodon purpureus</i>	2!; 6!; 7; 8!
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	5
<i>Cratoneuron filicinum</i>	6 (op nylongaas van de beschoei- ing, afwijkende vorm)
<i>Dicranella cerviculata</i>	8!

<i>Dicranella heteromalla</i>	2!; 7!; 11
<i>D. staphylina</i>	6 Sipman
<i>Dicranoweisia cirrhata</i>	4! (op stomp Populus, met gemmae); 9!
<i>Dicranum polysetum</i>	10
<i>D. scoparium</i>	4; 11
<i>Ditrichum heteromallum</i>	2!; 7!; 8!
<i>D. pusillum</i>	2!; 7; 8!; 9!
<i>Drepanocladus aduncus</i>	2 (var. polycarpus); 6 Veerman, resp. Van Melick
<i>D. fluitans</i>	13
<i>Ephemerum serratum</i>	3!
<i>Eurhynchium striatum</i>	5
<i>Fissidens bryoides</i>	3! (var. gymnandrus); 5
<i>F. taxifolius</i>	5
<i>Funaria hygrometrica</i>	2!; 6!; 8!
<i>Grimmia pulvinata</i>	4 (op brug)
<i>Homalia trichomanoides</i>	5
<i>Hypnum cupressiforme</i>	4!; 5!; 9; 11
<i>H. cupr. ssp. imponens</i>	13
<i>Isopterygium elegans</i>	1 (veldnot.); 4 (veldnot.)
<i>Leptobryum pyriforme</i>	1; 2; 4; 8
<i>Leptodictyum riparium</i>	3! (bij kolk); 6!
<i>Leskea polycarpa</i>	3!; 6
<i>Leucobryum glaucum</i>	1; 11; 13
<i>Mnium affine</i>	4; 5
<i>M. hornum</i>	1; 4; 5
<i>M. punctatum</i>	5
<i>M. undulatum</i>	5 (veldnotitie)
<i>Orthodicranum montanum</i>	4 (op stomp Populus); 5 (op Crataegus)
<i>Orthodontium lineare</i>	4
<i>Orthotrichum diaphanum</i>	4! (op brug); 5
<i>Oxyrrhynchium praelongum</i>	4 (op stomp Populus); 5
<i>Phascum cuspidatum</i>	6! (var. piliferum)
<i>Physcomitrella patens</i>	6! Van Melick
<i>Physcomitrium pyriforme</i>	2!
<i>Plagiothecium latebricola</i>	4 During

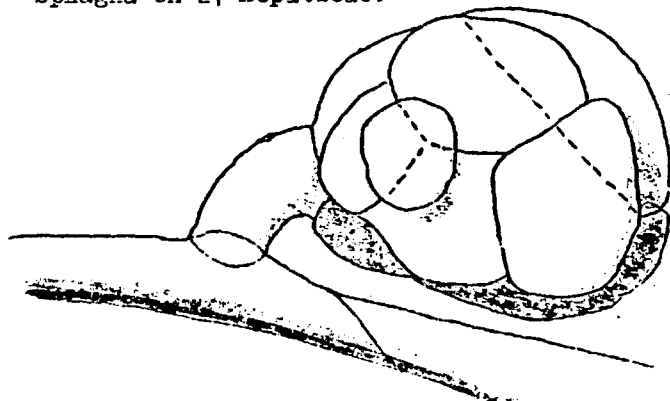
<i>Pleurozium schreberi</i>	1
<i>Pogonatum aloides</i>	2!; 7! (veldnotitie)
<i>P. urnigerum</i>	7!; 9 (langs pad)
<i>Pohlia bulbifera</i>	9 During
<i>P. camptotrachela</i>	9 Sipman
<i>P. pulchella</i>	2 During (det. Crundwell)
<i>Polytrichum commune</i>	11 (tendele var. perigonale)
<i>P. formosum</i>	1; 3; 4
<i>P. juniperinum</i>	3; 9
<i>P. longisetum</i>	11; 13
<i>P. piliferum</i>	1; 7!
<i>Pottia intermedia</i>	6! Sipman
<i>P. truncata</i>	8!
<i>Pseudephemerum nitidum</i>	8! Van Melick
<i>Pseudoscleropodium purum</i>	1; 3; 4; 5
<i>Rhodobryum roseum</i>	5
<i>Rhynchostegium confertum</i>	4! (metselwerk ijskelder)
<i>R. murale</i>	4! (metselwerk ijskelder)
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	5
<i>Schistidium apocarpum</i>	6
<i>Sphagnum compactum</i>	11; 13 (veldnotitie)
<i>S. cuspidatum</i>	13
<i>S. fimbriatum</i>	12
<i>S. recurvum</i>	7; 12; 13
<i>S. subsecundum</i> var.	
<i>auriculatum</i>	7
<i>S. tenellum</i>	13
<i>Streblotrichum convolutum</i>	6; 7
<i>Thuidium tamariscinum</i>	5
<i>Ulota bruchii</i>	5

Levermossen (! : met perianthen)

<i>Blasia pusilla</i>	7!
<i>Calyptogeia muelleriana</i>	10!; 11
<i>Cephaloziella</i> of <i>starkel</i>	7
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	7!; 11

<i>Cephalozia macrostachya</i>	4; 7
<i>Chiloscyphus polyanthus</i>	3
<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	7!
<i>Gymnocolea inflata</i>	7!; 11
<i>Isopaches bicrenatus</i>	7!
<i>Lophocolea bidentata</i>	4; 5
<i>L. heterophylla</i>	1; 4; 5!; 9
<i>Lophozia ventricosa</i>	10; 11
<i>Marchantia polymorpha</i>	2; 4
<i>Metzgeria furcata</i>	4 (var. <i>ulvula</i>)
<i>Nardia geoscyphus</i>	7!; 11
<i>N. scalaris</i>	7
<i>Odontoschisma sphagni</i>	10; 11
<i>Pellia epiphylla</i>	9
<i>P. rooseana</i>	2 (met involucrum: alleen veldnotities)
<i>Plectocolea crenulata</i>	7; 11
<i>Ptilidium ciliare</i>	11
<i>P. pulcherrimum</i>	1 (op boomstronk)
<i>Riccardia multifida</i>	2
<i>R. pinguis</i>	7
<i>Riccia beyrichiana</i>	2! Van Melick
<i>R. fluitans</i> s.l.	2
<i>Scapania irrigua</i>	9

De lijst bevat in totaal 124 soorten, nl. 91 Musci, 6 Sphagna en 27 Hepaticae.

DE LICHENEN

door: H. Sipman en M. Brand

Omdat de excursie naar een zandgrondgebied ging, viel er een rijke serie *Cladonia*'s te verwachten. We vonden ze dan ook op vrijwel alle terreinen, met een twintigtal soorten. Andere interessante terrestrische lichenen die aangetroffen werden zijn *Baeomyces roseus*, *B. rufus*, *Collema limosum* en *Peltigera spuria*, van het Elsener veld. Op steentjes in de leemgroeven werden soorten gevonden uit het *Lecidea erratica*-gezelschap dat epilithisch op kleine zwerfstenen groeit: *Lecidea erratica* en *Trapelia coarctata*. Op epilithen van beton en andere anthropogene standplaatsen werd niet gelet.

De epiphyten vertoonden het bekende Nederlandse beeld: *Lecanora conizaeoides* overheerst en is alom tegenwoordig. Andere soorten werden aangetroffen op dikke eiken langs de laan bij Klein Veldhuis, Steenbrugge, en op wilgen langs de Ussel. Het landgoed Klein-Rande, dat door zijn oude bomen de beste kansen leek te bieden op bijzondere soorten, viel tegen. Vermeldenswaard is *Schismatomma decolorans*, op de overhellende zijde van een oude eik langs de vijver. Deze soort is pas kort geleden voor ons land herkend. Ze is gevonden op een aantal plaatsen in Friesland en NW. Overijssel, op Voorne en op Walcheren, op de overhellende zijde meestal van dikke eiken. Op enkele kromme eiken in een aangrenzend bos stond *Parmelia revoluta*, en om het landgoed verdere schande te besparen vonden Maarten Brand en Pim van der Knaap toen op de voet van een beuk *Graphis scripta* en *Porina chlorotica* var. *carpinea*. De epiphyten-vondsten op zondag zijn het apart vermelden niet waard.

Verklaring van de vindplaatsen in de tabel

1. Bij boerderij Klein Veldhuis, O. van Deventer, gem.
 - a op eikestammen langs een laan Diepenveen
 - b op boomstronken aan een bosrand
 - c op de zijkant van een greppel
2. Landgoed Nieuw-Rande, N. van Deventer, gem. Diepenveen
 - a op boomstammen in het park, o.a. *Populus alba*, *Quercus*
 - b op lage, kromme eiken in licht bos robur
 - c op de voet van ca 60 cm dikke beuken langs boslaan
 - d op wilgestammen langs bosrand in uiterwaard
 - e op wilgestam langs de Wssel

Vindplaats

Baeomyces roseus Pers.

B. rufus (Huds.) Rebent.

Buellia punctata (Hoffm.) Massal.

Cetraria islandica (L.) Ach.

Chaenotheca melanophaea (Ach.) Zwackh.

Gladonia bacillaris Nyl.

Cl. *chlorophaea* (Flk.) Spreng. em. Asah.

Cl. *coccifera* (L.) Willd.

Cl. *coniocraea* (Flk.) Spreng.

Cl. *conistea* (Del.) Asah.

Cl. *crispata* (Ach.) Flot.

Cl. *cryptochlorophaea* Asah.

Cl. *fimbriata* (L.) Fr.

Cl. *floerkeana* (Fr.) Sommerf.

Cl. *furcata* (Huds.) Schrad.

Cl. *glauca* Flk.

Cl. *gracilis* (L.) Willd.

Cl. *impexa* Harm.

Cl. *macilenta* (L.) Hoffm.

Cl. *merochlorophaea* Asah.

Cl. *merochlorophaea* Asah. + *novochlor. acid*

Vindplaats

- Cladonia mitis Sandst.
 Cl. nemoxya (Ach.) Nyl.
 Cl. subulata (L.) Web.
 Cl. uncialis (L.) Web.
 Coliema limosum (Ach.) Ach.
 Cornicularia aculeata (Schreb.) Ach.
 C. muricata (Ach.) Ach.
 Evernia prunastri (L.) Ach.
 E. prunastri (L.) Ach. var. herinii (Duv.) Mass G.
 Graphis scripta (L.) Aci.
 Hypogymnia physodes (L.) Nyl.
 H. tubulosa (Schaer.) Hav.
 Lecanora conizacoides Nyl. ex Cromb.
 L. expallens Ach.
 Lecidea erratica Körb.
 L. granulosa (Hoffm.) Ach.
 L. scalaris (Aca.) Ach.
 L. uliginosa (Schrad.) Ach.
 Lepraria incana (L.) Ach.
 Parmelia exasperatula Nyl.
 P. revoluta Flk.
 P. saxatilis (L.) Ach.
 P. subaurifera Nyl.
 P. subrudecta Nyl.
 P. sulcata Tayl.
 Peltigera polydactyla (Neck.) Hoffm.
 P. spuria (Ach.) DC
 Pertusaria amara (Ach.) Nyl.
 Phlyctis argena (Ach.) Flot.
 Porina chlorotica (Ach.) Müll. Arg. var. carpinea (Pers.)
 Keissl.
 Pseudevernia furfuracea (L.) Zopf.
 Schismatomma decolorans (Turn. et Borr.) Clauz. et Vezda
 Trapelia coarctata (Sm.) Choisy
 Xanthoria polycarpa (Hoffm.) Oliv.

VERSLAG VAN HET MOSSENWEEKEND IN "DE VECHTSTROOM" TUSSEN DALFSEN EN OMMEN

door: F. Sollman

Dit weekend (15/16 april 1972) was vooral voor beginners bedoeld, die ook inderdaad in grote getale aanwezig waren. De heren Margadant, Luitingh en Van Zanten verzorgden voornamelijk de introductie-excursies. Daarnaast gingen wat gevorderden de nabij gelegen Archemerberg enige malen inspecteren en ook de zgn. "De Stekkenkamp". Dit is een afgesnoerde Vechtarm, die aan het verlanden is.

De Archemerberg bleek zoals verwacht (lit. 1) zeer interessant. De reeds eerder daar verzamelde *Bazzania trilobata* werd gelukkig teruggevonden en wel op een aantal plaatsen. De exacte vindplaats van *Sphenolobus minutus* was geen van ons bekend, maar naar deze soort werd toch zeer intensief gespeurd, helaas zonder resultaat.

Verdere leuke vondsten waren wel de wolfsklauwen *Lycopodium selago* en *clavatum*; beide vertoonden een voorkeur voor de ravijntjes.

Ook werd "De Stekkenkamp" bezocht. De hier voorkomende *Pseudophemerum nitidum* werd nog niet gezien, waarschijnlijk was het voor deze soort nog te vroeg in het seizoen. Dit werd echter geheel gecompenseerd door de fraaie vondst van *Dicranum tauricum*, een uiterst zeldzame soort, die zich echter momenteel lijkt uit te breiden in Nederland.

's Zaterdagavond werden we vergast op twee boeiende lezingen, één van Wim Margadant over een historisch-bryologisch onderwerp, en één van Ben van Zanten over *Dawsonia*, een tropisch mossengeslacht dat verwant is aan het in deze streken voorkomende geslacht *Polytrichum*.

's Zondagsmiddags vertrokken de meeste bryologen, daarvoor was reeds afscheid van elkaar genomen.

Geraadpleegde literatuur

1. Gradstein, S.R. & W.N. Ellis, 1967. De Najaarsexcursie 1967 in de omgeving van Ommen. Buxb. 21 (3/4): 45-67.
2. Agsteribbe, E. & J. Landwehr, 1950. Herfstexcursie langs de Vecht bij Zwollerkerspel. Buxb. 4 (1): 1-5.

Bij de soortenlijst

1. Terreinkode:
A : Gem. Vilsteren, beukenbos, muurtjes, bcswallen
B : Archemerberg, N-hellingen en ravijnen
C : Gem. Ommen, De Stekkenkamp, afgesnoerde Vechtarm en omgeving
2. Determinaties:
Afkomstig van Paul de Mey (Rotterdam) en veldnotities;
Mirjam Veerkamp (Amstelveen), vnl. veldnotities; Ben van Zanten (Groningen); en de auteur.
3. Nomenclatuur:
Musci: overeenkomstig Index Muscorum, behalve Plagiothecium, hiervoor werd Barkman in Buxb. 11 (3/4): 13-29 gevolgd.
Hepaticae: overeenkomstig Van der Wijk, Buxb. 16 (3/4): 64-67 en voor de taxa die daar niet genoemd werden:
K. Mueller, Die Lebermoose Europas, 1954.

	A	B	C
Musci			
Amblystegium serpens s.l.	x		
Atrichum undulatum	x		
Aulacomnium androgynum	x		
Brachythecium albicans	x		
B. populeum	x		op beton langs Vecht
B. rutabulum		x	
Bryum argenteum	x		
B. cf capillare	x		
Campylopus fragilis	x		
Ceratodon purpureus	x		
Dicranella heteromalla	x	x!	x
Dicranoweisia cirrata	x		x
Dicranum scoparium		x	
D. tauricum		x	op Alnus glutinosa, teste Ben v. Zanten
Drepanocladus uncinatus			x
Grimmia pulvinata	x		
Hylocomium splendens	x		langs de Vecht
Hypnum cupressiforme s.l.	x		
Isopterygium elegans	x		boswal
Leptodictyum riparium			x!
Leskea polycarpa			x
Leucobryum glaucum		x!	
Mnium affine	x		
M. hornum	x		
Orthodicranum montanum	x		op beuken
Orthodontium lineare	x!	x!	
Orthotrichum affine			x!
Pogonatum aloides		x	
Pohlia nutans	x		
Polytrichum commune	x		
P. formosum	x	x	
P. juniperinum	x		
P. piliferum		x	

	A	B	C
Plagiothecium denticulatum	x		
P. sylvaticum	x		Ben van Zanten
P. sylvaticum			
var. neglectum			x
P. undulatum	x		
Pleuridium subulatum	x		op steen langs de Vecht Ben van Zanten
Pleurozium schreberi		x	
Rhynchostegium murale	x		muurtje
Sphagnum plumulosum		x	det. Geert van Wirdum
Tetraphis pellucida	x		
Tortula muralis	x		
Zygodon viridissimus	x		op muurtje

Hepaticae

Barbilophozia barbata	x		
Bazzania trilobata	x		leg/det Flip Sollman
Calypogeia muelleriana	x		
Cephaloziella spec.	x		Ben van Zanten
Diplophyllum albicans	x		
Gymnocolea inflata	x		
Lepidozia reptans	x		boswallen
Lophocolea heterophylla	x	x!	
Lophozia ventricosa	x		
Odontoschisma denudatum	x		Ben van Zanten
O. sphagni	x		
Pellia epiphylla		x!	
Ptilidium ciliare	x		
Scapania nemorosa		x	

Uittreksel uit de notulen van de ledenvergaderingen van de Werkgroep van voor- en najaar 1972 en voorjaar 1973.

Financiën

De jaarlijkse contributie bedraagt fl. 6,-.

Excursies

De najaarsexcursie 1973 zal gaan naar Vlieland. De voorjaarsexcursie 1974 gaat naar de Schinveldse bossen en omgeving.

Er zal naar worden gestreefd om op elke excursie een representatieve collectie mossen te doen verzamelen, die op het Rijksherbarium zal worden gedeponereerd. Hierbij zullen de gewonere soorten niet mogen worden veronachtzaamd.

Leden

Buiten de gewone leden telt de Werkgroep twee leden van verdienste (te weten de heer J. Landwehr en prof. dr. W. Meijer) en twee ereleden (namelijk de heer S. Groenhuijzen en prof. dr. R. van der Wijk).

Bestuur

Het bestuur is thans als volgt samengesteld: W.D. Margadant (voorzitter), J.A. Hoekstra (vice-voorzitter), W.N. Ellis (secretaris), S. Groenhuijzen (penningmeester), A. Touw (redacteur Lindbergia) en H.J. During (redacteur Buxbaumia).

De zittingstermijn voor bestuursleden bedraagt drie jaren. Elk bestuurslid kan ten hoogste zes jaar onafgebroken zitting hebben. De bestuursfuncties worden door het bestuur verdeeld, behalve de functie van de voorzitter, die nl. in functie wordt gekozen. Het bestuur stelt voor elke vacature in alfabetische volgorde twee kandidaten; bovendien kunnen de leden tegenkandidaten indienen. Het bestuur vergadert tenminste éénmaal per jaar buiten de excursies.

Buxbaumia

de firma Asher overweegt een reprint te vervaardigen van Buxbaumia. In deze herdruk zou de index op Buxbaumia, die door enkele leden van de Werkgroep is vervaardigd, worden opgenomen. De Werkgroep zou een aantal van deze indices als gratis overdruk krijgen ter verspreiding onder de leden; bovendien zouden de leden een aankoopreductie op de reprint krijgen.

de secretaris.

Lindbergia-nieuws

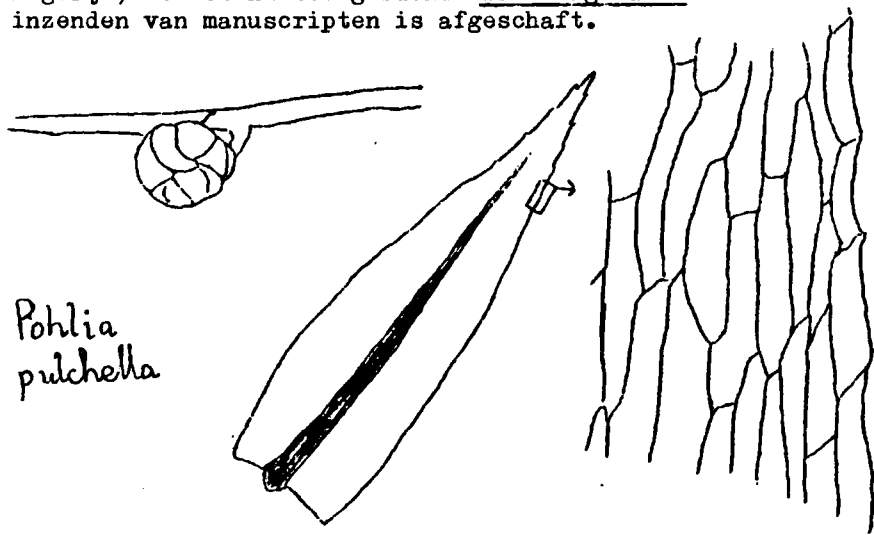
Het eerstvolgende nummer (deel 2, No. 1-2) zal zo mogelijk nog voor het einde van 1973 verschijnen. Volgens de voorlopige prognose zal de omvang 160-180 pagina's zijn. Als aanvullende subsidies gevonden worden zal de omvang nog verder worden uitgebreid om de copijvoorraad zo snel mogelijk weg te werken. De prijs zal daardoor echter niet worden beïnvloed; zij is vastgesteld op f. 25,- (porto inbegrepen). U wordt verzocht dit bedrag na ontvangst van het nummer over te maken op giro nr. 539501 t.n.v. A. Touw te Leiderdorp. Het Nederlands gedeelte bevat alle door de redacteur vóór 1 mei geaccepteerde manuscripten. Het algemeen gedeelte bevat o.a. ook voor ons interessante bewerkingen van Plagiotheciaceae en Mniaceae.

Op de vergadering te Epe is vastgesteld, dat artikelen in het Nederlands gedeelte (de voortzetting van Buxbaumia) voortaan niet perse in de Nederlandse taal geschreven behoeven te zijn. Men mag ook bijdragen in een andere taal (bij voorkeur Engels) schrijven, mits ook een uitvoerige Nederlandse samenvatting wordt gegeven. Overigens wordt er hierbij nogmaals op gewezen, dat in het Nederlands gedeelte bijdragen van alle leden, beginners zowel als gevorderden, welkom zijn. De voornaamste eisen die aan de bijdragen worden gesteld zijn, dat de stukjes in beknopte stijl geschreven moeten zijn en dat zij uiteraard van interesse

moeten zijn voor de leden van de Werkgroep. Uitvoerige excursieverslagen kunnen in het algemeen niet worden opgenomen, maar ieder wordt uitgenodigd de redacteur gegevens te zenden over vondsten, waarvan men vermoedt dat ze belangwekkend zijn. Dergelijke vondsten kunnen worden opgenomen in de rubriek 'Merkwaardige vondsten'. Laat uw gegevens niet in vergetelheid raken in uw herbarium, maar deel ze op deze wijze ook aan anderen mee!

Manuscripten voor het algemeen gedeelte van Lindbergia worden alleen geplaatst nadat zij zijn geaccepteerd door de redactie en een beoordelingscommissie, waarin zojuist als Nederlandse vertegenwoordigers Dr. J.J. Barkman, Dr. P.A. Florschütz en Dr. W.D. Margadant zitting hebben genomen.

Dringend verzoek aan allen, die bijdragen in zich voelen opwellen: neem contact op met de redacteur alvorens de definitieve versie van uw manuscript uit te typen: hij stuurt u een stencil met gedetailleerde aanwijzingen betreffende de te volgen spelling, indeling, tikwijze, illustratiewijze, etc. Als u zich hieraan houdt bespaart u zich veel extra (over-)tikwerk! Inzending van copij is te allen tijde mogelijk; de tot nu toe geldende sluitingsdatum voor het inzenden van manuscripten is afgeschaft.

Personalia

Ter nagedachtenis aan mevr. P.C. Koopman

Op 7 oktober 1972 overleed na een kortstondige ziekte, Mevr. P.C. Koopman in de leeftijd van 71 jaar.

Zij studeerde biologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht waarna ze in 1926 naar het voormalige Nederlands Indië vertrok alwaar ze o.a. als lerares biologie werkzaam was.

Na haar repatriëring in 1946 uit Indonesië werd ze lerares biologie aan het Ir. Lely Lyceum in Amsterdam alwaar ze haar leerlingen ook op de noodzakelijkheid van enige kennis van de mossen wees.

Sedert 1951 maakte ze deel uit van de Bryologische Werkgroep en was vooral een trouwe bezoeker van de z.g. "mossenavonden" in de Amsterdamse Hortus maar tevens een regelmatige deelnemer aan de landelijke bryologische excursies.

Na haar pensionering heeft ze nog vele vakanties in het buitenland doorgebracht waarbij ze veel materiaal verzamelde met de determinatie waarvan ze nog tot kort voor haar overlijden bezig was. Overeenkomstig haar toezegging aan Prof. Van Steenis is dit materiaal naar het Rijksherbarium in Leiden verstuurd.

Moge het een troost zijn voor haar kinderen en kleinkinderen dat ze zó lang naast haar bryologische ook een grote belangstelling had voor fysiologische problemen, hetgeen haar leven rijk en boeiend heeft gemaakt.

S. Groenhuijzen

Ger Harmsen hoogleraar

De Universiteitskrant Groningen van 17 januari 1973 vermeldt onder dit hoofd, dat ons lid Ger Harmsen is benoemd tot hoogleraar in de Centrale Interfaculteit, de faculteit der Sociale Wetenschappen en de faculteit der Letteren aan de Rijksuniversiteit te Groningen om onderwijs te geven in de dialectische en Oost-europese filosofie. Wij wensen hem van harte geluk met deze benoeming!

Koos Landwehr onderscheiden

Zoals ook in Natura 70 (1) van januari 1973 te lezen was, is aan ons lid Koos Landwehr een ANWB-onderscheiding verleend voor zijn werk aan de heemparken in Amstelveen, waarbij ook zijn fraaie, voor ons onmisbare Mossenatlas vermeld werd. Wij wensen hem van harte geluk met deze onderscheiding!

Korte Mededelingen

Correctie op verslag van de excursie naar Nijmegen en omgeving:

Tijdens de excursie naar Nijmegen en omgeving (Buxb. 22 (1/2), 1968) werd in het bronnetjesbos op de "Duivelsberg" een mos verzameld, waaraan in het veld de naam *Hygroamblystegium tenax* (Hedw.) Jenn. werd gegeven (l.c. p. 6). Van de vinder ontving ik aldaar wat materiaal. Onlangs bekeek ik dit nog eens, waarbij bleek dat het materiaal zonder twijfel behoorde tot *Cratoneuron filicinum* (Hedw.) Roth. Temeer daar deze laatste soort niet voorkomt in de soortenlijst van de excursie, lijkt het waarschijnlijk dat *H. tenax* voor de "Duivelsberg" moet vervallen.

P. de Mey

Aanvullingen op de soortenlijsten van Ameland en Midden-Limburg in de vorige Duxbaumiella

Ameland, gebied 19: Amblystegium compactum (det. F. Sollman)

Midden-Limburg, gebied 8: Calliargon stramineum
(velddeterminatie W.D. Margadant)

F.M. Muller

Ter bespreking ontvangen boek

E.V. Watson, 1972. Oxford Biology Readers, 29: Mosses.
Oxford University Press.

aantal pagina's: 16.

prijs in het United Kingdom: 20 pence.

De bekende bryoloog Watson geeft in dit boekje een summier en gezien de omvang noodzakelijkerwijs vrij oppervlakkig overzicht van een aantal deelgebieden van de bryologie. Na een inleidende beschrijving van enkele standaardvoorbeelden - Funaria hygrometrica, Polytrichum, Sphagnum - behandelt hij enkele aspecten van de systematiek, de evolutie, de genetica en, wat uitgebreider, de oecologie van de bladmossen. Het geheel wordt afgerond met een (wel wat korte) literatuurlijst ten behoeve van diegenen die meer informatie wensen. Het boekje bevat veel informatie in klein bestek, het is bovendien rijk geïllustreerd met vaak zeer goede foto's en tekeningen. Het Engels is echter vaak niet bepaald eenvoudig, er worden ook nogal wat algemeen-biologische vaktermen gebruikt die onverklaard blijven. Al met al is dit een fraai ogend boekje, dat mede gezien de lage prijs zeker aan te bevelen is.

Heinjo

Literatuur

Van enkele mensen mocht ik weer wat literatuurvermeldingen ontvangen, waarvoor dank. Het betreft ditmaal enige referaten in het Vakblad voor Biologen.

Vakblad 51 (12), 1971, p. 298. Bespreking van:
R.P. Pryce. Lunularic acid, a common endogenous growth inhibitor of Liverworts. - *Planta* 97: 354-357

Vakblad 53 (7), 1973, p. 128.

H.F. Linskens, Lood in de celkern. Bespreking van:

H.L. Motto, R.H. Daines, D.M. Chilko, C.K. Motto:
Environm. Sci. Technol. 4, 231 (1970).

H. Skaar, E. Ophus, B.M. Gullvåg: *Nature* 241, 215-216 (1973).

B.M. Gullvåg, E. Ophus, H. Skaar: Sympos. om tungmetallforurensinger, NAVF, NLVF, NTNf, Hurdal, febr. 1972.

betreft onderzoekingen aan *Rhytidiadelphus squarrosus*.

Advertenties

Antiquariaat Junk (Dr. R. Schierenberg & Sons N.V.) zoekt complete of bijna complete series van *Buxbaumia*. Gaarne offerte te sturen aan Postbus 5, Lochem.

Van het inmiddels verschenen uitgebreide artikel over de oecologie van de epiphytazoneringen in de Biesbosch (zie Buxb. 23 (3/4): 40) zijn een aantal extra exemplaren voor leden van de Werkgroep beschikbaar. Deze zijn te bestellen bij de bibliothecaresse van de vegetatiekundige werkgroep der N/KJN, Dinie During p/a Bibliotheek Biologisch Centrum Haren, postbus 14 Haren (Gr). Ze kosten f 2,- excl. portokosten.